

İKİV BİLGİ NOTU

AVRUPA'YA UKRAYNA ÜZERİNDEN RUS GAZI SEVKİYATININ SONA ERMESİ

Fırat Akan, İKV Uzman Yardımcısı

31 Aralık 2024 yılı itibarıyla sona eren ve yenilenmeyen Ukrayna üzerinden Rus gazı transit anlaşmasının ardından, 2 Ocak 2025 tarihinde Avrupa Komisyonunun öncülüğünde Gaz Koordinasyon Grubu'nun olağanüstü toplantı sonucunda, yapılan hazırlıklar ve bölgesel koordinasyonun etkili olması sayesinde gaz arz güvenliğiyle ilgili bir sorun bulunmadığı teyit edildi. Komisyon, alternatif tedarik yolları ve depolama sistemleri sayesinde arzın güvence altına alındığını ve *REPowerEU* hedefleri doğrultusunda enerji altyapısının daha dirençli hale getirildiğini açıkladı.¹

Gaz Transit Anlaşmanın Sona Ermesi

2024 sonu itibarıyla sona eren anlaşma, Rusya'nın 1991'den bu yana Ukrayna üzerinden AB'ye gaz taşıdığı uzun soluklu bir düzenlemenin sonunu getirdi. Anlaşmanın sona ermesi, yalnızca enerji ticaretine ilişkin teknik bir gelişme değil, aynı zamanda stratejik ve siyasi sonuçları olan bir olay olarak değerlendiriliyor. Rusya, Sovyet döneminden beri Avrupa'ya enerji arzında ana oyuncu olmuş ve Ukrayna üzerinden yapılan gaz taşımacılığı, bu rolün önemli bir parçasını oluşturmuştu. Ancak, 2022'de başlayan Rusya-Ukrayna savaşı sonrası artan gerilim, bu düzenlemenin sonlanmasını kaçınılmaz hale getirdi.

Ukrayna Devlet Başkanı Volodimir Zelenski bu kararın, "Rusya'nın kanımız üzerinden ek milyarlar kazanmasını engellemek" amacı taşıdığını ifade ederken Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin ise AB'nin bu kesintiden daha çok zarar göreceğini öne sürdü. AB yetkilileri ve özellikle Polonya gibi ülkeler ise bu değişimi "Moskova'nın enerji üzerindeki baskısına karşı bir zafer" olarak nitelendirdi. Bu durum, AB'nin enerji politikalarının yeniden şekillenmesine ve daha fazla enerji bağımsızlığına yönelik adımların hızlanmasına katkıda bulunuyor. Ayrıca, Slovakya ve Macaristan gibi Rus gazına bağımlılığı yüksek ülkeler için ise tedarik çeşitliliğinin artırılmasını zorunlu hale getiriyor.²

AB'nin Hazırlıkları ve Alternatif Tedarik Yolları

Avrupa Komisyonu tarafından düzenlenen Gaz Koordinasyon Grubu'nun olağanüstü toplantısında, alternatif tedarik yolları ve depolama kapasitesinin kullanımı sayesinde arz güvenliğinin korunduğu vurgulandı. Depolama seviyeleri, mevsimsel ortalama olan %69'un üzerinde, %72 olarak açıklandı.³ AB, Rus gazına olan bağımlılığını 2022'deki

¹ Avrupa Komisyonu, 02.01.2025, "Commission and Member States Confirm No Gas Supply Concerns in the New Year," https://energy.ec.europa.eu/news/commission-and-member-states-confirm-no-gas-supply-concerns-new-year-2025-01-02_en

² BBC News, 31.12.2024, "Era of Cheap Russian Gas to EU Ends as Transit Across Ukraine Stops," <https://www.bbc.com/news/articles/c4glyjx9m71o.amp>

³ Avrupa Komisyonu, 02.01.2025, "Commission and Member States Confirm No Gas Supply Concerns in the New Year," https://energy.ec.europa.eu/news/commission-and-member-states-confirm-no-gas-supply-concerns-new-year-2025-01-02_en

Rusya-Ukrayna savaşının ardından hızla azaltmış ve *REPowerEU* Programı kapsamında yeni tedarik kaynakları geliştirmişti.

Komisyonla göre AB'nin gaz altyapısı, Rusya dışındaki kaynaklardan gelen gazı karşılayabilecek esnekliğe sahip ve bu altyapı, 2022'den bu yana yeni sıvılaştırılmış doğal gaz (LNG) ithalat kapasitesi ile güçlendirilmiş durumda. ABD, Katar ve Norveç üzerinden yapılan LNG ithalatının yanı sıra, Almanya, İtalya, Hırvatistan ve Polonya'daki LNG terminalleri de gaz tedarikinin güvenliğinde rol oynuyor.

Bölgesel Etkiler

Rus gazı akışının kesilmesi, özellikle Slovakya gibi doğrudan etkilenebilecek ülkelerde endişe yarattı. Slovakya Başbakanı Robert Fico, bu gelişmenin "AB ülkeleri için yıkıcı sonuçlar doğuracağını, ancak Rusya için böyle bir etkisi olmayacağını" ifade etti. Ayrıca, Slovakya'nın alternatif tedarik yolları için daha fazla ödeme yapması gerektiği belirtildi. Bu durumun, enerji fiyatlarını artırarak tüketiciler üzerinde maliyet baskısı oluşturması bekleniyor. Fico'nun Rusya ile olan yakın ilişkileri ve Moskova ziyaretinin ardından Ukrayna'ya yönelik elektrik tedarikini kesme tehdidi, Ukrayna lideri Zelenski tarafından "Rusya'ya destek verme ve Ukrayna'yı zayıflatma girişimi" olarak değerlendirildi. Polonya ise, Slovakya'nın elektrik tedarikini kesmesi durumunda Ukrayna'ya destek vereceğini açıkladı.

Benzer şekilde Moldova, Ukrayna üzerinden Rus gazı tedarikinin kesilmesinden en fazla etkilenen bölgelerden biri oldu. Rusya destekli Transdinyester bölgesi, enerji krizi nedeniyle ısıtma ve sıcak su hizmetlerini kaybetti. Moldova Başbakanı Dorin Recean, Rusya'nın enerji kaynaklarını siyasi bir silah olarak kullandığını ifade etti. Bölge sakinleri, sert kış şartlarında zor bir dönemle karşı karşıya kalırken, Moldova hükümeti acil durum önlemleri alarak enerji tasarrufu çağrısında bulundu.⁴

AB'nin Stratejik Yanıtı ve REPowerEU Hedefleri

AB, Ukrayna üzerinden gaz akışının kesilmesine yönelik hazırlıklarını uzun vadeli stratejik hedeflere dayandırdı. *REPowerEU* Programı kapsamında, Rus fosil yakıtlarına olan bağımlılığı sona erdirmeye ve yenilenebilir enerji kaynaklarını artırma taahhütleri, bu hazırlıkların temelini oluşturuyor. 2023 yılında Rus gazı, AB'nin toplam gaz ithalatının %10'undan daha azını oluştururken, bu oran 2021'de %40 seviyesindeydi.⁵

Ukrayna üzerinden gaz akışının sona ermesi, AB için enerji güvenliğini güçlendirme çabalarının önemli bir testi oldu. Komisyonun hızlı koordinasyonu ve alternatif tedarik yollarının oluşturulması sayesinde geniş çaplı bir arz krizi önlenmiş görünüyor. Ancak Slovakya gibi ülkelerde artan enerji maliyetleri ve Moldova gibi AB üyesi olmayan ülkelerde yaşanan insani krizler, bu süreçte bölgesel farklılıkların belirginleştiğini ortaya koyuyor.

⁴ Politico, 01.01.2025, "Robert Fico and Vladimir Putin: Cutting Off Russian Gas to the EU,"

<https://www.politico.eu/article/robert-fico-vladimir-putin-cutting-off-russia-gas-to-the-eu/>

⁵ BBC News, 31.12.2024, "Era of Cheap Russian Gas to EU Ends as Transit Across Ukraine Stops,"

<https://www.bbc.com/news/articles/c4glyjx9m71o.amp>